

# Metoodiline juhend maakonna arengukava uuendamiseks ja Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava koostamise ettevalmistamiseks

Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme tegevuste vajadus ja iseloom peab tulenema maakondlikus arendusdokumendis<sup>1</sup> (edaspidi maakonna arengukava) kajastatud piirkondlikest vajadustest ja selle alusel koostatud piirkondade konkurentsivõime tugevdamise tegevuskavadest.

Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava on dokument, mis maakonna arengukavale ja kohalike omavalitsuste arengukavadele toetudes määrab kindlaks toimepiirkonnas vajalikud tegevused prioriteetse suuna raames rahastatavates ehk ettevõtluskeskkonna ja liikuvuse valdkondades. Tegevuskava vormi kehtestab valdkonna eest vastutav minister käskkirjana. Tegevuskava on projektivaliku oluliseks lähtekohaks.

Maakonna arengukava on kõigis maakondades olemas, ent see vajab aktualiseerimist ning selles tuleb eraldi tähelepanu pöörata majanduselu aktiviseerimise, tööhõive elavdamise ja piirkondliku spetsialiseerumise problemaatikale. Maakonna arengukava täiendamine ja piirkonna konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava koostamine toimub vastavalt käesolevale juhendile.

Maakonna arengukava uuendamise ja tegevuskavade koostamise eest vastutab maavanem, kaasates maakonna omavalitsusüksused, maakondliku arenduskeskuse ning teised asjassepuutuvad osapooled. Maakonna arengukava uuendamise ja tegevuskavade koostamise ettevalmistamise korraldamise võib maavanem delegeerida maakondlikule arenduskeskusele või ka maakondlikule omavalitsuste liidule. Täpsemates maakonna arengukava uuendamise ja tegevuskava koostamise põhimõtetes lepatakse kokku maakonna tasandil, arvestades käesolevas juhises toodud üldiste juhtnõõridega. Siseministerium täidab protsessi käigus nõuandvat rolli.

Nii maakonna arengukava uuendamisel kui ka tegevuskava koostamise ettevalmistamisel tuleb teha koostööd naabermaakondadega. Koosõlastatud tegutsemine on oluline eeskätt nende tegevuste osas, mis puudutavad ühiselt mitut maakonda või selle osa ja mille mõju ületab maakonna piire. Naabermaakondade arengukavade valdkondlikud osad peavad üksteist täiendama selliselt, et maakondadevaheline piir ei oleks takistuseks tegevuste parimal viisil elluviimisele. Seetõttu ka tegevuskava tasandil tehtavad valikud ei tohi minna teiste maakondade valikutega vastuollu, vaid peavad täiendama ja toetama üksteist. Võimalikest eriarvamustest teavitatakse ka valdkonna eest vastutavat ministrit.

Piirkonna konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava esitab valdkonna eest vastutavale ministrile koosõlastamiseks ja kinnitamiseks maavanem. Valdtkonna eest vastutav minister koosõlastab tegevuskavad teiste asjaomaste ministriumidega.

Tegevuskava kinnitatakse valdkonna eest vastutava ministri poolt. Maakondade arengukavad käesoleva metoodika alusel uuendatud kujul ja kinnitatud tegevuskavad on eelduseks piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme käivitamiseks.

## Juhtnõõrid maakonna arengukava uuendamiseks

Maakonna arengukavas (koos asjakohaste lisadega) sisalduv analüüs ja valikud on aluseks meetme „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ erinevatest osadest tegevuste kavandamiseks ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava koostamiseks.

---

<sup>1</sup> Maakondlikud arengukavad, -strateegiad või sellega samaväärsed dokumendid

Olemasolevad arengukavad tuleb uuendada ja täpsustada vähemalt majanduse, ettevõtluse ja tööhõive ning liikuvuse/transporti osas. Seda tuleb teha arengukava koostamise ja täiendamise käigus läbivalt kõikide strateegiliste etappide lõikes (arenguvajaduste ja probleemide kirjeldused, analüüsiosa jm kuni lahendusteni). Nii probleemid kui võimalikud lahendused peavad olema analüütiliselt (uuringute, analüüside, eksperthinnangute baasil) põhjendatud.

Arengukavast peab suutma välja lugeda maakonna olulisemad arendamist vajavad valdkonnad ja tegevused ning ka nende valdkondade omavahelise prioriteetsuse. Arengukava peab andma sisendi piirkonna konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava koostamiseks, samuti piirkondlikele algatustele tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamiseks ning piiriülese koostöö programmidele. Eraldi tuleb tähelepanu pöörata regionaalsetele kompetentsi- ja kasvuvaldkondadele.

Maakonna arengukava täiendatakse kogu maakonda hõlmavalt, kuid tegevuskavas käsitletakse ainult neid piirkondi mis jäävad meetme sihtala sisse. Harju maakonna puhul jääb seetõttu välja Tallinna ja Tartu maakonna puhul Tartu linnapiirkonna omavalitsusüksused. Lähtudes võimalusel niipalju kui võimalik täna kehtivast maakonna arengukava vormist, peab arengukava uuendamisel arvestama järgmisi põhimõtteid:

- ✓ Maakonna arengukava täiendamisel tuleb lähtuda muuhulgas Eesti regionaalarengu strateegiast 2020, samuti tuleb arvestada kooskõla teiste üleriigiliste valdkondlike arengudokumentidega (Ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020, Transporti arengukava 2014-2020, Turismi arengukava 2014-2020 jt). Erinevaid arendustegevuse teemasid tuleks arengukavas käsitleda võimalikult integreeritult. Maakonna arengukava täiendamist saab võimaluste piires sünkroniseerida maakonna üldplaneeringu koostamise protsessiga.
- ✓ Arengukavas peavad olema esitatud maakonna arengu kitsaskohad ettevõtluse arengu, tööhõive ja töökohtade lisandväärtuse kasvu, samuti liikuvuse/transportiühenduse seisukohast, lähtuvalt nende olulisusest. Väljatoodud kitsaskohtadest tulenevalt peab arengukava sisaldama maakonna strateegilisi valikuid valdkondlike prioriteetsete teemade osas: milliste valdkondade (kompetentsikeskused, tööstusalad, turism, liikuvus ja ühendused) arendamise (k.a toetamise) kaudu on võimalik saavutada paremini ettevõtluse arengut, tööhõive ja töökohtade lisandväärtuse üldist kasvu ning liikuvuse/transportiühenduste paranemist. Valikute tegemine peab olema põhjendatud ning tuginema statistikale, uuringutele, analüüsidele ja eksperthinnangutele.
- *Lähtuvalt olemasolevast arengukavast, tuleb selle analüüsiosa üle vaadata (sh SWOT või muul metoodikal põhineva analüüsi ülevaatamine), oluline on arengukava põhjenduste läbiv joon (arengukava kõikides osades). Analüüs peab hõlmama vähemalt EL struktuurivahendite Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme teemasid (ettevõtlus- ja külastuskeskkond, liikuvus jm) ning olema piisavalt detailne. Analüüs peab sisaldama selgitust, miks ühte või teist valdkonda peab maakonnas üldse arendama (k.a toetama), miks just selle valdkonna kaudu saavutatakse kõige paremat tulemust, kuidas see valdkond on seotud piirkonna subteliste konkurentsieelistega jmt. Analüüsis peab kajastuma valdkondade vaheline prioriteetsus, peavad olema tehtud valikud. Numbriliselt ja analüüsides põhjal peab argumenteerima, kuivõrd valitud valdkond / valdkonnad on tõepoolest tähtsam / tähtsamad maakonna jaoks.*
- *Määratlada tuleb ja põhjendada **piirkonnaspetsiifilised eelisarendatavad majanduse kasvuvaldkonnad ja tegevusplaanid nende edasiseks arendamiseks**. Muuhulgas tuleks arvestada ka Regionaalarengu strateegia 2020-s toodud võimalike piirkonnaspetsiifiliste kasvuvaldkondade (vt strateegia joonis 8 ja pkt. 6) ja üleriigiliste kasvuvaldkondadega<sup>2</sup>.*

---

<sup>2</sup> Lähtudes Eesti Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonistrateegias ja Ettevõtluse kasvustrateegias 2014-2020 nimetatud üleriigiliste kasvuvaldkondade sisestest piirkondlikust spetsialiseerumisest.

**NB!** Analüüsiosa, uuringute tulemused, statistika jms, millele tuginetakse maakondlikus arengukavas kitsaskohtade kirjeldusel ja maakonna valdkondlike teemade vahel valikute tegemisel, võib esitada ka maakonna arengukava lisadena.

Maakonna arengukava peaks lisaks Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme tegevustele andma sisendi ka piiriülese koostöö programmide raames kavandatava osas.

Maakonna arengukava täiendamisel tuleb silmas pidada allpooltoodud valdkonnapõhiseid küsimustepüstitusi:

### **A Ettevõtlus ja kompetentsikeskused**

1. Millised on olulisemad ettevõtluse kasvuvaldkonnad maakonnas? Kuivõrd on need üleriigiliste kasvuvaldkondadega seotud ja neid täiendavad?
2. Millised on maakonna või maakonnaüleused ressursid, mille pinnalt piirkondlikke kasvuvaldkondi kujundada? Milles seisneb nende spetsiifika ja eeliseisund võrreldes naaberpiirkondadega?
3. Milline on olemasolevate kompetentsikeskuste seisund, roll ja nende plaanid maakonnas ja maakonnaülel? Milliseid tegevusi on vaja kompetentsikeskuste paremaks tegutsemiseks?
4. Kas ja millised täiendavad ressursid võiksid olla aluseks uue kompetentsikeskuse kujunemisele maakonnas või maakonnaülel?
5. Kuidas toimivad ettevõtjate koostöövõrgustikud (klastrid)? Kuidas piirkonna ettevõtlusalast koostööpotentsiaali paremini ära kasutada ning arengut suunata?

### **B Ettevõtlusalad ja inkubaatorid**

1. Millised on vajadused ja ootused ettevõtluskeskkonna arendamiseks kavandatavatele tegevustele tervikuna?
2. Millised on tähtsamad strateegilised suunad ettevõtluse ja ettevõtluskeskkonna arendamisel maakonnas?
3. Kui palju oleks kavandatavate tegevuste kaudu vajalik ja ootuspärane luua uusi töökohti ja kaasata täiendavaid erainvesteeringuid?
4. Milline peaks olema tegevuste suunitlus arvestades maakonna tööturu olukorda ja perspektiive (tööjõu hulk ja kvalifikatsioon, uute töökohtade loomine vs suurem lisandväärtus jms)?
5. Millised on olemasolevad ettevõtlusalad maakonnas (arv, pindala, nendel tegutsevad ettevõtted, palju on vabu krunte, lisandunud või säilitatud töökohtade arv)? Milline on nende ettevõtlusalade seisund ja sellega seonduvad peamiseks kitsaskohad (näiteks juurdepääsuteede ja tehniliste kommunikatsioonide seisukord, pinnapuudus)?
6. Milline on maakonnas nõudlus ettevalmistatud ettevõtlusalade järele? Kas maakonnas on viimastel aastatel väljaarendatud ettevõtlusalasid ja kui palju on seal vabu ettevalmistatud pindu? Juhul kui on suur hulk juba ettevalmistatud, aga hõivamata ettevõtluspindu, siis mis on selle põhjuseks (asukoht, hinnad, tugiteenuste puudus, turundus vms)? Milliseid proaktiivseid tegevusi tuleb kavandada ettevõtlusalade tulemuslikuks kasutuselevõtuks?
7. Kui suures ulatuses on vajalik uusi ettevõtlusalasid luua? Millised võiksid olla potentsiaalsed asukohad? Kui nähakse uue ettevõtlusala rajamise vajadust, siis põhjendada miks olemasolevast edasiarendusest ei piisa ja miks on uut vaja.

8. Millised on maakonnas senised kogemused ettevõtlusinkubatsiooni osas? Kas olemasolevad ettevõtlusinkubaatorid maakonnas on tulemuslikud (loodud ettevõtlusinkubaatorid, kui palju ettevõtteid on kasu saanud, kui palju ettevõtjaid tegutseb, milline on inkubatsiooniteenuste kvaliteet)? Mida oleks vaja teha, et paremat tulemust saavutada? Kason vajadus maakonnas (täiendavate) ettevõtlusalaste inkubatsiooniteenuste järele? Kui, siis millistes valdkondades, millist taristut ja milliseid teenuseid oleks vaja? Kuivõrd on inkubatsioonipindade puudumine ettevõtluse arengu takistuseks?

### **C Külastuskeskkond**

*Suur eeltöö on tehtud turismiarenduskava regionaalsete arengukavade koostamise raames, mille palume ka antud punktis aluseks võtta*

1. Millised on vajadused ja ootused külastuskeskkonna arendamiseks kavandatavatele tegevustele tervikuna?
2. Millised on tähtsamad strateegilised suunad külastuskeskkonna arendamisel maakonnas? . 3. Kui palju, arvestades külastuskeskkonna potentsiaali maakonnas, oleks võimalik luua uusi töökohti ja kaasata täiendavaid erainvesteeringuid.
3. Kuivõrd ja kuidas külastuskeskkonna arendamisega seotud tegevused ettevõtlust ja tööhõivet mõjutavad ja edendavad?
4. Olemasoleva külastuskeskkonna analüüs. Millised on peamised kitsaskohad, mis takistavad turismi arengut maakonnas? Millised on suuremad turismiobjektid, kas nad täidavad parimal viisil oma ülesannet, millised probleemid seotud nende efektiivsema kasutuselevõtmisega? Kuidas on viimastel aastatel lisandunud turismiatraktsioonid mõjutanud piirkonna külastuskeskkonda tervikuna (külastajate arv, majutatute arv, teenitud turismitulud?) Millised on kitsaskohad lisandunud turismiatraktsioonide potentsiaali realiseerimisel? Millised on kitsaskohad maakonnaspaiknevate sihtkohtadeni jõudmisel?
5. Millised on ressursid, mida saaks kasutusele võtta külastuskeskkonna veelgi atraktiivsemaks muutmiseks?
6. Kuivõrd moodustavad piirkonna külastusobjektid toimiva võrgustiku? Kuivõrd on külastajate vajadused turismitaristu ja -teenustega kaetud? Mida oleks vaja teha, et turismiobjektide võrgustik oleks sidusam?
7. Kuidas maakonnaüleseid ressursse ära kasutada koostöös naabermaakondadega<sup>3</sup>? (Juhul kui turismiressursid on maakonna piire ületav, siis peaksid kavandatavad tegevused olema asjassepuutuva maakonna plaanidega kooskõlas.) Kuidas külastuskeskkonna atraktiivsemaks muutmisel kasutada ära euroopa piiriülese koostöö võimalusi?

### **D Maakonnakeskused**

1. Milline on olnud maakonnakeskuse kui toimepiirkonna keskuse roll maakonna arengu kujundamisel ja kas see on viimastel aastatel muutunud?
2. Millised on teised maakonna ulatuses olulised tõmbekeskused ja milline on nende positsioon?
3. Millised on peamised kitsaskohad, mis takistavad keskuste võtmerolli maakonna majandusarengu vedamisel ja millised võiksid olla lahendused maakonna kui terviku jaoks?
4. Milline oleks nende tegevuste mõju ettevõtlusele ja üldisele maakonna arengule?
5. Milline on maakonnakeskuse avaliku linnaruumi seisund ja millised on kitsaskohad ning väljakutsed linnaruumi arendamisel (juhul kui linnakeskuse temaatika on aktuaalne)? Kuivõrd avaldab avaliku linnaruumi seisund mõju maakonnakeskuse majanduskeskkonnale?

---

<sup>3</sup> Siin tuleks lähtuda ka Regionaalarengu strateegia 2020 pkt.-s 6 toodud piirkonnaspetsiifilistest arenguvajadustest ning riikliku Turismiarenduskava 2014-2020 raames ette valmistatud regionaalsetest turismi arengukavadest.

6. Kui kavandatakse avaliku linnaruumi arendamiseks tegevusi, siis kuidas need avaldavad mõju maakonnakeskuse majanduskeskkonna stimuleerimisele?

### **E Liikuvus**

1. Millised on maakonna teedevõrgu kitsaskohad töökohtade ja teenuste kättesaadavuse ning keskuse ja tagamaa ligipääsu seisukohast?
2. Millised on maakonna kitsaskohad ja arenguvõimalused ühistranspordi seisukohast, milles konkreetne probleem seisneb ja millisele sihtrühmale see probleemiks on kujunenud?
3. Milliseid kitsaskohti on võimalik investeeringutega lahendada ja kuidas kavandatavad tegevused mõjutaksid piirkonna majandust ja teenuste kättesaadavust?

### **F Laiemad tööhõive probleemid (on otseseks sisendiks ka piirkondlikele algatustele tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamiseks)**

1. Milline on maakonna tööhõive situatsioon (töökohtade struktuur maakonnas, vaba tööjõu profiil) ja millised on probleemid? (Probleemid võivad keskuses ja tagamaal olla erinevad). Kuivõrd on probleemiks pigem suur töötute arv või erineva kvalifikatsiooniga töötajate puudus?
2. Kas ja kuidas puudutab töötus erinevaid sotsiaalseid grupe erinevalt- näiteks, kas töötute hulgas on rohkem pigem naisi või mehi? Mis on selle põhjuseks? Milline on töötute vanuseline ja hariduslik taust? Milline on olukord noorte tööhõivega?
3. Millised organisatsioonid ja huvigrupid selle valdkonna probleemidega maakonnas tegelevad. Milliseid arendusprojekte erinevate osapoolte poolt juba praegu ellu viiakse? Kuidas näeb välja koostöö Töötukassa ning haridusasutustega ja mida annaks paremini teha?
4. Kuidas ettevõtete lisandväärtust ja ettevõtlusvõimalusi laiemalt piirkonnas tööhõive arendamise tegevustega suurendada?
5. Millised võimalused on tööturu riskirühmade (pikaajalised töötud, heitunud, puuetega inimesed, potentsiaalsed koolist väljalangejad, vanemaalised, noored jt) tööhõives osalemise suurendamiseks piirkonnas. Milliseid võimalusi on vaja juurde tekitada, ja kuidas seda teha võiks?
6. Kuivõrd on piirkonnas tagatud ja kättesaadavad tööleminekuiga seotud teenused (lapsehoid, tugiisik, isiklik abistaja, sotsiaaltransport, hooldusteenused jne)? Milliseid teenuseid on vaja arendada ja kuidas seda teha võiks, et tagada vanurite ja puuetega inimeste hooldusvõimalus kättesaadavus ning nõustamisteenuste olemasolu?

### **Piirkonna konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava koostamise ettevalmistamine**

Piirkonna konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava vorm ja meetodika kinnitatakse koos meetme toetuse andmise tingimustega. Alljärgnevalt on toodud selle ettevalmistamise põhiprintsiibid.

Piirkonna konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava peab olema kooskõlas Eesti regionaalarengu strateegia ja teiste riigi valdkondlike strateegiadokumentidega, samuti arvestama naabermaakondades kavandatavaga.

Tegevuskava tugineb ühelt poolt maakonna arengukavale (strateegilised lahendused, eelistused),

teisalt valdade ja linnade arengukavadele (valiku aluseks olevad konkreetsete objektid). Tegevuskavas kajastatud objektid või tegevuskompleksid peavad tulenema otseselt valla- ja linna arengukavadest.

Tegevuskava koostamise raames langetatakse valikud: maakonna arendamise seisukohast tähtsamad valdkonnad, mida toetatakse ka meetme „Piirkonna konkurentsivõime tugevdamine“ raames.

Tegevuskava koostamise tulemusena kujuneb loend maakonna arendamise seisukohast olulistest objektidest/tegevuskompleksidest, mis peavad olema prioriteeritud arvestades maakondlike eelistusi. Tegemist ei ole veel konkreetsete projektide loendiga, vaid oluliste investeerimisprioriteetide määratlemisega. Üldprintsübiks saab, et tegevuskavasse lülitatud tegevuste orienteeruv rahaline kogumaht võib ületada meetme raames maakonnale eraldatava indikatiivse toetusmahu kuni kaks korda.

Prioriteetsete objektide või tegevuskomplekside valikul tegevuskava tasandil tuleb otsustada, kuivõrd tegevus suudab panustada parimal viisil kogu piirkonna majandusarengusse ja tööhõive kasvu või liikuvusalaste kitsaskohtade lahendamisse.



## Taustainformatsioon Piirkondade konkurentsivõime tõstmise meetme osas

Toetamiseks piirkondlikku tööhõivet ja ettevõtlusaktiivsust stimuleerivat ettevõtlus- ja liikuvuskeskkonda, on regionaalarengu valdkonnas struktuurivahendite programmiperioodil 2014-2020 kavandamisel meetmestik „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“. Rakendatakse avatud taotlemist.

### Meetme väljundindikaatorid:

- a) Mitterahalist abi saavate ettevõtete arv
- b) Tööhõive kasv toetust saanud ettevõtetes
- c) Ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise programmi kavandamisse kaasatud institutsioonide arv
- d) Lahendatud toimepiirkondade ühendusvõimaluste kitsaskohtade arv

### Meetme tulemusindikaatorid:

- a) Väljaspool Harjumaad ja Tartumaad loodud SKP osakaal Eesti SKP-st
- b) Ühistranspordiga ja jalgsi ning rattaga liikumisvõimalustega rahulolevate inimeste arv

Meetme raames toetatakse tegevusi, mis omavad suurimat potentsiaali toimepiirkonna ulatuses majanduselu elavdamise, ettevõtluse ja tööhõive edendamise ning töökohtade ja teenuste kättesaadavuse seisukohast. Järgnevalt on toodud toetatavate tegevuste loend:

## Regionaalsete kompetentsikeskuste arendamine

Regionaalsete kompetentsikeskuste edasiarendamine ja uute kompetentsikeskuste väljaarendamise toetamine – toetatakse käesoleval perioodil loodava 6 regionaalse kompetentsikeskuse edasiarendusi, arvestades naaberriikide pikemaajalisi kogemusi samasuunaliste keskuste väljaarendamisel. Lisaks on perspektiivne 2-4 täiendava spetsiifiliste kompetentsivaldkondadega regionaalkeskuse väljaarendamine väljaspool Tallinat ja Tartut. Toetatakse kompetentsivaldkondadega seotud tegevusi piirkonna ettevõtluse ja tööturu arendamiseks, samuti piirkondlike ettevõtlusvõrgustike arendamist.

NB! Piirkondlik spetsialiseerumine peab olema kajastatud maakondlikes arendusdokumentides.

## Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise infrastruktuuriinvesteeringud

- a) Ettevõtlusalade, inkubaatorite, samuti nende avaliku tugitaristu arendamine – avalikud juurdepääsuteed, kommunikatsioonid jms, sh endiste tootmisalade ja- objektide taaskasutuselevõtmine. Uusi tööstusparke ja alasid luuakse eeldusel, et need loovad eeldusi kogu toimepiirkonna elanike tööhõivevõimaluste parandamisele (eeskätt toimepiirkondade keskustes ja nende ümbruses) ning on olemas reaalne ettevõtjatepoolne valmisolek. Ettevõtluse tugitaristu parendamist toetatakse olemasolevate ja taaskasutusele võetavate ettevõtluspaikade puhul, juhul kui see on peamiseks takistuseks olemasolevate ettevõtete laienemise ja säilimise ning uute lisandumise seisukohast.
- b) Piirkondliku külastuskeskkonna ja turismi arendamine - külastusobjektide, seda toetavate toodete ja teenuste, turismivõrgustike ning marsruutide väljaarendamine tervikliku turismitaristuna. Tegevused lähtuvad külastuspiirkondade kompleksse väljaarendamise printsiibist ning keskenduvad selliste objektide ja teenuste välja- ja edasiarendamisele, mis mõjutavad oluliselt nii kohalikku tööhõivet ja majanduselu kui piirkonna atraktiivsust külastuskeskkonnana. Käesoleva perioodiga võrreldes on suurem tähelepanu juba olemasolevate objektide jätkusuutlikkuse ja atraktiivsuse tõstmisel ning nende panuse suurendamisel piirkonna majanduselus, sh piirkonna ettevõtete aktiveerimisel ja sihtkohtade võrgustumisel.
- c) Toimepiirkondade keskustes avaliku linnaruumi arendamine - toetatakse väljakute, rohealade, kaldaalade, endiste tööstus- ja militaartsoonide, linnasüdamete arendamist. Investeeringuid avaliku linnaruumi kaasajastamiseks toetatakse tingimusel, et see loob kindlad eeldused investeeringuteks ettevõtlusse konkreetses paigas.
- d) Ühenduste ja liikuvuse parandamine toimepiirkonna tagamaa ja keskuste vahel ning keskuste sees. Toetatakse kohalike ning tagamaad toimepiirkonna keskusega sidustavate juurdepääsuteede (sh kergliiklusteede) ja transpordiühenduste parendamist, mis on otseselt vajalikud töökohtade ja teenuste kättesaadavuse tagamiseks ning piirkondlikult olulise ettevõtluse arendamiseks või mis on olulised ka turismi seisukohalt. Lisaks juurdepääsuteede rajamisele või rekonstrueerimisele on lubatud tegevused ühistranspordivõrgu optimeerimiseks, ühistranspordikeskuste rajamiseks ning ühistranspordijaamade arendamiseks, säästlike ja nutikate transpordilahenduste kasutuselevõtuks.

Tegevusi toetatakse üksnes väljaspool Tallinna ja Tartu linnapiirkonda (avaliku linnaruumi investeeringute puhul väljaspool 5 suuremat linnapiirkonda (Tallinn, Tartu, Pärnu, Kohtla-Järve, Narva).

**Linnapiirkondade omavalitsusüksused on:**

1. Tallinna linn, Maardu linn, Saue linn, Viimsi vald, Jõelähtme vald, Rae vald, Kiili vald, Saku vald, Saue vald, Harku vald
2. Tartu linn, Tartu vald, Luunja vald, Ülenurme vald, Tähtvere vald
3. Pärnu linn, Sindi linn Audru vald, Sauga vald, Paikuse vald; Tahuranna vald
4. Jõhvi vald, Kohtla-Järve linn, Kohtla vald, Kohtla-Nõmme vald, Toila vald
5. Narva linn, Narva-Jõesuu linn, Vaivara vald

## Piirkondlikud algatused tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamiseks

Toetatakse maakonnas tegutsevate erinevate osapoolte – kohalike omavalitsuste, maakondlike arenduskeskuste, LEADER tegevusgruppide, Töötukassa, haridusasutuste algatusi, mis on suunatud ettevõtlikkuse ja tööalase aktiivsuse suurendamisele piirkonnas. Seeläbi on võimalik toetada täiendavaid piirkonnaspetsiifilisi sekkumisi täienduseks tööturu arendamise ja täiendkoolituse meetmetele.

Osapoolte koostöös koostatakse maakonnas tööhõivet ja ettevõtlikkust edendavate tegevuste kava, mis on aluseks vahendite taotlemisele konkreetsete algatuste elluviimiseks. Eesmärgiks on saavutada erinevate riiklike ja piirkondlike tööhõive ja ettevõtlikkuse suurendamisele suunatud meetmete koordineeritus ning seotus maakonna arengukavas ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamise tegevuskavas toodud prioriteetidega. Kava tegevused tulenevad maakonna arengustrateegias kirjeldatud kitsaskohtadest ja eesmärkidest.

Toetust antakse kahes etapis: kava koostamiseks ja tegevuste elluviimiseks. Kava eestvedajaks organisatsiooniks võib olla maakondlik arenduskeskus või maakondlik omavalitsuste liit. Kohapeal lepatakse kokku, kes kava koostamist veab. Kui kokkuleppele ei jõuta, määrab valdkonna eest vastutav minister kava koostaja organisatsiooni.